

Sygn. akt II Ca 802/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Barbara Puchalska (spr.)
Sędziowie:	SSO Renata Tabor SSO Bożena Sztomber
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z wniosku K. Z.

z udziałem R. Z.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 19 maja 2016 r. sygn. akt II Ns 3964/10

postanawia:

I. oddalić apelację;

II. stwierdzić, iż zainteresowani ponoszą we własnym zakresie koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 maja 2016 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku dokonał podziału majątku wspólnego K. Z. i R. Z. .

W punkcie 1 ustalił, że w skład majątku wspólnego R. Z. i K. Z. wchodzi:

-nieruchomość położona w C. gmina C. składająca się z działek o numerach geodezyjnych: (...)o powierzchni 8,4254 ha i (...)o powierzchni 0,8992 ha, dla której to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Białymstoku prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...)/,

-udział w 1/2 w nieruchomości położonej w C. gmina C. o numerze geodezyjnym działki (...) i powierzchni 1,8789 ha, dla której to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Białymstoku prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...)

-nakład z majątku wspólnego R. Z. i K. Z. na majątek osobisty R. Z. w kwocie 96.336 złotych.

W punkcie 2 ustalił, że R. Z. uzyskał pożytki z majątku wspólnego w kwocie 11.899,40 złotych.

W punkcie 3 dokonał podziału majątku wspólnego R. Z. i K. Z. w ten sposób, że:

a/dokonał podziału geodezyjnego działki o numerze geodezyjnym (...) na działki o numerach geodezyjnych:

- (...) o powierzchni 4,2127 ha o wartości 866.013 złotych i przyznał ją na wyłączną własność R. Z.,

- (...)o powierzchni 0,8420 ha o wartości 509.578 złotych i przyznał ją na wyłączną własność K. Z.

- (...) o powierzchni 3,2443 ha o wartości 388.995 złotych i przyznał ją na wyłączną własność K. Z.

- (...)o powierzchni 0,1264 ha o wartości 15.155 złotych i przyznał ją na współwłasność po 1/2 na rzecz R. Z. i K. Z.

zgodnie z opinią biegłego z zakresu geodezji M. M. (k.757- 759), którą to opinię uznał się za integralną część orzeczenia

b) dokonał podziału geodezyjnego działki o numerze (...) na działki o numerach geodezyjnych:

- (...)o powierzchni 0,4496 ha o wartości 16.037 złotych i przyznał ją na wyłączną własność K. Z.

- (...)o powierzchni 0,4496 ha o wartości 16.037 złotych i przyznał ją na wyłączną własność R. Z.

zgodnie z opinią biegłego M. M. (k.376,378 i 379), którą to opinię uznał za integralną część niniejszego orzeczenia

-udział w 1/2 w działce o numerze geodezyjnym (...) o wartości 17.640 złotych przyznał na wyłączną własność R. Z.

-nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty R. Z. szczegółowo opisanego w pkt.1 ppkt. c przyznał na rzecz R. Z.

W punkcie 4 tytułem wyrównania udziału w majątku wspólnym zasądził od R. Z. na rzecz K. Z. kwotę 40.708 złotych płatną w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności.

W punkcie 5 tytułem zwrotu pożytków szczegółowo opisanych w pkt. 2 zasądził od R. Z. na rzecz K. Z. kwotę 5549,70 złotych płatną w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności.

W punkcie 6 oddalił wniosek w pozostałym zakresie .

W punkcie 7 cofnął zwolnienie od kosztów sądowych K. Z. udzielone na czas trwania postępowania.

W punkcie 8 wydatki w sprawie ustalił na kwotę 24.656,41 złotych i uznał za uiszczone przez R. Z. do kwoty 4600 złotych.

W punkcie 9 nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od R. Z. kwotę 7728,20 złotych , zaś od K. Z. kwotę 12.328,02 złote z tym, że kwotę tę nakazał ściągnąć z roszczenia zasądzonego w pkt. 4 postanowienia tytułem nieuiszczonych wydatków w sprawie.

W punkcie 10 nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od R. Z. i K. Z. kwoty po 500 złotych tytułem opłaty od wniosku.

W punkcie 11 stwierdził, że zainteresowani ponoszą pozostałe koszty postępowania we własnym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, że K. Z. z domu S. i R. Z. zawarli związek małżeński w dniu (...). w C. (k. 6 akt sprawy o sygn. V RC 1514/89 SR w Białymstoku).

Wyrokiem z dnia 20.12.1988 r., sygn. akt V RC 1134/88, Sąd Rejonowy w Białymstoku zniósł ustawową wspólność małżeńską stron z dniem (...). Rewizja od tego orzeczenia została oddalona przed Sąd Wojewódzki w Białymstoku, sygn. I Cr 203/89, wyrokiem z dnia 04.04.1989 r. (k. 27-27v, 48-48v akt spraw o sygn. V RC 1134/88 SR w Białymstoku).

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z dnia (...) sygn. akt V RC 1514/89, rozwiązał związek małżeński stron bez orzekania o winie. Orzeczenie to uprawomocniło się z dniem 27.12.1989 r. (k. 29 akt sprawy o sygn. V RC 1514/89 SR w Białymstoku).

W dniu 20.09.1989 r. R. Z. wszczął postępowanie o podział majątku wspólnego jego i K. Z. przed Sądem Rejonowym w Białymstoku, sygn. akt II Ns 2148/89. Postanowieniem z dnia 11.12.1996 r. sprawa ta została umorzona (k. 2, 337 akt sprawy o sygn. II Ns 2148/89 SR w Białymstoku).

Z uwagi na to, iż wspólność majątkowa małżeńska stron ustała przed zmianą przepisów, Sąd I instancji uznał, że zgodnie z art. 5 ust. 5 pkt. 3 ustawy z dnia 17.06.2004 r. o zmianie ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004 r. Nr 162, poz. 1691), do podziału majątku wspólnego, do zwrotu ewentualnych nakładów i wydatków poczynionych na ten majątek z majątku osobistego bądź z majątku wspólnego na majątek osobisty, stosuje się przepisy dotychczasowe. O tym, co wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków, a co w skład ich majątku osobistego decyduje art. 32 i 33 k.r.o. w brzmieniu sprzed wspomnianej nowelizacji.

Z dokonanymi przez sąd ustaleniami co do składu majątku wspólnego, jak też ze sposobem podziału gospodarstwa rolnego, jak i z rozliczeniami z tego tytułu oboje zainteresowani pogodzili się nie wnosząc w tym zakresie apelacji. Podobnie rzecz się ma co do rozliczenia nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika postępowania w postaci nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), którą Sąd Rejonowy ustalił na kwotę 96.336 złotych i przyznał uczestnikowi postępowania z obowiązkiem spłaty wnioskodawczyni. Obie strony zaakceptowały ostatecznie wysokość uzyskanych przez uczestnika postępowania pożytków z majątku wspólnego / z gospodarstwa rolnego / , którą Sąd Rejonowy określił przy pomocy biegłej z zakresu szacowania nieruchomości K. W. na kwotę 11.899,40 złotych i połowę tej kwoty zasądził na rzecz wnioskodawczyni.

Sąd Rejonowy oddalił natomiast wnioski K. Z. o rozliczenie nakładu z jej majątku osobistego na majątek osobisty uczestnika postępowania w kwocie 71.771,00 oraz o rozliczenie pobranych przez R. Z. dopłat unijnych w kwocie 69.023,49 złotych.

Rozważając zasadność wniosku o rozliczenie nakładu z majątku osobistego wnioskodawczyni na majątek osobisty uczestnika postępowania w postaci nieruchomości położonej w C. przy ul. (...) Sąd Rejonowy wskazał, że K. Z. podnosiła, że również po ustaniu wspólności majątkowej poczyniła nakłady na w/w nieruchomość, które też szczegółowo wymieniła (k. 2-5).

Uczestnik podniósł, że kwestionuje nakłady z majątku osobistego uczestniczki na w/w nieruchomość. Podał, że miały one jedynie na celu zachowanie substancji rzeczy. Stanowiły nakłady konieczne i miały pełne pokrycie w uzyskanych przez wnioskodawczynię korzyściach z posiadania nieruchomości należącej do niego. Dom pomimo dokonanych nakładów niszczeje. Wskazał, że wnioskodawczyni zajmowała przedmiotową nieruchomość na zasadzie użyczenia. Dokonane przez nią nakłady miały na celu jedynie zapewnienie utrzymania nieruchomości w stanie niepogorszonym. Podał, że zainteresowana na w/w nieruchomości zamieszkuje od 25 lat. Uwzględniając czas nieprzerwanej eksploatacji, wymiana armatury łazienkowej, ułożenie wykładziny, glazury, bieżąca naprawa bramy,

naprawa pokrycia tarasu – należą do bieżących napraw zmierzających do utrzymania nieruchomości w stanie niepogorszonym. Zauważył, że wymiana grzejników c.o., pieca centralnego ogrzewania, pieca elektrycznego oraz pompy bojlera była podyktowana złą eksploatacją przez K. Z.. Doprowadziła ona bowiem w okresie zimowym do zamrożenia wody w tych urządzeniach i doprowadziła do tzw. rozsadzenia. Dodał, że nakład z postaci przyłącza wodno-kanalizacyjnego nie był zasadny (k. 33-41).

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądania wnioskodawczyni domagała się rozliczenia w/w nakładu w kwocie ustalonej przez biegłego J. J. w opinii z dnia 09.06.2015 r. (k. 929-931).

W zakresie nakładów dokonanych na w/w nieruchomość przez wnioskodawczynię po ustaniu wspólności majątkowej mieszczą się prace wskazane przez niego w opinii dnia 09.06.2015 r. na str. 8-9 tej opinii; biegły nie uwzględnił w szacunku nakładów, które były dokonywane w ramach zwykłego użytkowania budynku; oszacowane nakłady uwzględniały ich zużycie przez okres zamieszkiwania przez wnioskodawczynię na nieruchomości (k. 815-816).

Sąd Rejonowy wskazał na stanowisko zawarte w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 09.05.2003 r., sygn. akt V CKN 353/01, LEX nr 569117, w którym to SN stwierdził, że należy uznać za dopuszczalne rozliczenie w postępowaniu o podział majątku wspólnego nakładów poczynionych z jednego majątku odrębnego na drugi majątek odrębny, ale tylko w tej szczególnej sytuacji, gdy na nieruchomości stanowiącej majątek odrębny powstał obiekt kosztem wszystkich mas majątkowych w tym majątku wspólnego. Taki jedynie przypadek wskazuje na potrzebę kompleksowego rozliczenia całości nakładów w jednym postępowaniu.

Uznając co do zasady dopuszczalność rozliczenia nakładów z majątku osobistego jednego małżonka na majątek osobisty drugiego z małżonków Sąd Rejonowy nie uwzględnił jednakże żądania wnioskodawczyni o rozliczenie nakładów poniesionych przez nią na nieruchomość przy ul. (...) po ustaniu wspólności majątkowej.

Wskazał przy tym, że R. Z. w dniu 26.08.2009 r. wniósł powództwo do Sądu Rejonowego w Białymstoku, wszczynając sprawę o sygn. I C 1143/09, przeciwko K. Z.. Domagał się zasądzenia od niej na swoją rzecz kwoty tytułem zajmowania przez nią bez tytułu prawnego nieruchomości położonej w C. przy ul. (...). Sąd wyrokiem z dnia 26.03.2010 r. oddalił jego powództwo. Ustalił przy tym, że K. Z. zajmowała przedmiotową nieruchomość w ramach stosunku prawnego użyczenia. Uprawniona była bezpłatnie korzystać z domu i działki, na której dom ten się znajduje, aż do stycznia 2009 r., kiedy to właściciel jednoznacznie oświadczył, że oczekuje opuszczenia nieruchomości. Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 24.06.2010 r. oddalił apelację od w/w wyroku, sygn. akt II Ca 446/10. Poparł on stanowisko Sądu Rejonowego, że K. Z. zajmowała nieruchomość męża w ramach dorozumianej umowy użyczenia (k. 2-5, 124, 127-140, 165, 167-179 akt wskazanej sprawy).

Sąd I instancji wskazał też, że w dniu 24.07.2012 r. R. Z. wystąpił do Sądu Rejonowego z powództwem przeciwko byłej małżonce o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z w/w nieruchomości w okresie od dnia 02.04.2011 r. do dnia 12.06.2012 r. Wszczął tym samym sprawę o sygn. akt XI C 1473/12. K. Z. wniosła wówczas do potrącenia nakłady jakie poczyniła ze swojego majątku osobistego po 01.05.1986 r. na w/w nieruchomość po ustaniu wspólności majątkowej między stronami. Roszczenie o zwrot nakładów Sąd przekazał do niniejszej sprawy postanowieniem z dnia 17.10.2012 r. W przedmiotowym postępowaniu żądanie R. Z. zostało uwzględnione, gdyż w żądanym okresie zainteresowana była już posiadaczem w złej wierze w/w nieruchomości (k. 2-5, 13-14, 57, 166-178, 164, 113, 116-122 akt podanej sprawy).

Sąd Rejonowy wskazał, że na okoliczność dokonania zgłoszonych nakładów zainteresowana złożyła szereg rachunków (dokumentacja – k. 111-123). Fakt dokonywania przez zainteresowaną nakładów na w/w nieruchomość został potwierdzony w zeznaniach świadków L. K., G. M., E. W..

Świadek M. Z. zeznał, że około 5 lat temu, że na zlecenie zainteresowanej odświeżał pomieszczenia w przedmiotowej nieruchomości (malowanie, ułożenie terakoty, malowanie futryn w drzwiach).

Sąd I instancji zasadność zgłoszonego żądania w zakresie nakładów z majątku osobistego wnioskodawczynie na majątek osobisty uczestnika rozpatrywał w oparciu o przepisy dotyczące umowy użyczenia, ustalając jednocześnie, że właśnie taki stosunek obligacyjny łączył byłych małżonków w okresie zamieszkiwania K. Z. w domu stanowiącym osobisty majątek uczestnika postępowania. Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 713 k.c. biorący do używania ponosi zwykle koszty utrzymania rzeczy użyczonej. Jeżeli poczynił inne wydatki lub nakłady na rzecz, stosuje się odpowiednio przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Sąd Rejonowy wskazał, że jak podaje się w doktrynie obowiązkiem ponoszenia zwykłych kosztów utrzymania rzeczy obciążono biorącego, tak jak to jest konieczne dla zachowania rzeczy w stanie niepogorszonym. Przez pojęcie zwykłych kosztów utrzymania rozumiemy wydatki i nakłady konieczne pozwalające utrzymać substancję rzeczy w zakresie sprzed zawarcia umowy. W sytuacji gdy przedmiotem użyczenia jest lokal wyposażony na przykład w telefon czy internet, to decyzji biorącego należy pozostawić ewentualne utrzymanie tych urządzeń, z zastrzeżeniem, iż w przypadku decyzji pozytywnej, to jego będzie obciążał obowiązek ponoszenia kosztów związanych z ich utrzymaniem. Biorący jest także zobowiązany wykonywać naprawy, które staną się potrzebne wskutek zwykłego używania rzeczy (Z. Gawlik, Komentarz do art. 713 Kodeksu cywilnego, LEX).

Poniesienie przez biorącego innych niż zwykle kosztów i nakładów na rzecz rodzi określone uprawnienia, o których mowa w przepisach o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia. Biorący będzie mógł żądać zwrotu wydatków i nakładów użytecznych tylko w sytuacji zaistnienia szczególnych warunków. Może on także poczynić na rzecz nakłady zabytkowe, lecz czyniąc tego rodzaju nakłady i wydatki, biorący musi się liczyć z tym, że zwrotu tych wydatków nie będzie mógł w ogóle żądać od użyczającego (Z. Gawlik, Komentarz do art. 713 Kodeksu cywilnego, LEX). Artykuł 753 § 2 w zw. z art. 713 k.c. nie ma zastosowania do rozliczenia nakładów na rzecz użyczoną, poczynionych przez biorącego do używania za zgodą użyczającego (uchwała SN z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 125/09, OSNC 2010, nr 7–8, poz. 108, z aprobowaną glosą P. Drapały, PiP 2012, z. 2, s. 121 i n.).

Sąd I instancji wskazał, że w odniesieniu do nakładów prowadzący cudzą sprawę bez zlecenia może żądać ich zwrotu, o ile były uzasadnione w celu należytego wykonania umowy. W tym zakresie zwrot powinien obejmować nakłady konieczne i użyteczne (tak A. Szpunar (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 2, s. 690; za zwrotem nakładów koniecznych i celowych opowiada się M. Nesterowicz (w:) J. Winiarz, Komentarz, t. II, 1989, s. 695, a za zwrotem tylko koniecznych – L. Ogiegło (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2011, s. 662) (K. Kopaczyńska-Pieczniak, Komentarz do art. 753 k.c., LEX).

W niniejszej sprawie nie budziło, zdaniem Sądu Rejonowego, wątpliwości, że nakłady na w/w nieruchomość zainteresowana poniosła bez konsultacji z uczestnikiem (zob. np. zeznania L. K.).

Biorąc pod uwagę charakter przedmiotowych nakładów (k. 816) Sąd I instancji przyjął, że częściowo te nakłady mogły mieć na celu utrzymanie prawidłowej substancji rzeczy; związane były z korzystaniem z przedmiotowej nieruchomości przez zainteresowaną i jej własnymi potrzebami.

Dodatkowo Sąd I instancji zauważył, że na podstawie zebranego materiału dowodowego nie sposób ustalić, które nakłady dokonane przez zainteresowaną a oszacowane przez biegłego – ze swej istoty zasługują na uwzględnienie przy uwzględnieniu charakteru posiadania przez zainteresowaną przedmiotowej nieruchomości – a więc czy były konieczne lub użyteczne – a do tego uzasadnione. Wnioskodawczynie nie wykazywała tych okoliczności. Nie polemizowała z twierdzeniami podnoszonymi przez uczestnika (np. k. 903). Sąd Rejonowy uznał, że w przedmiotowym zakresie nie mógł procedować z urzędu – a więc np. zażądać od biegłego, aby pod kątem w/w przesłanek oszacował zgłoszone nakłady. Gestia w tym zakresie leżała po stronie zainteresowanej.

Sąd Rejonowy zauważył też, że część nakładów mogła być dokonana z uwagi na niewłaściwie korzystanie z nieruchomości przy ul. (...) czy też w związku z naprawami. Jak zeznał świadek W. K. – „słyszałem od sąsiada, który chodził tam poprawiać, że w tym domu stron doszło do rozmrożenia instalacji, były popękane grzejniki”. Doszło do

tego kilka lat temu. Z kolei świadek J. A. (1) zeznał, że „nie było palone w piecu i grzejniki i części rur rozsadziło. Ja spawalem te rury”. Fakt pęknięcia rur potwierdził również świadek Z. K.

Powodem dokonywania określonych nakładów mogło być też zużycie określonych elementów domu (a więc nakłady dotyczyły zachowania prawidłowej substancji rzeczy). Świadek L. K. podała, że gdy piec się zepsuł, wnioskodawczyni musiała kupić nowy. G. M. poświadczyla fakt awarii centralnego ogrzewania. Świadek E. W. zeznała, że piec został wymieniony z uwagi na zużycie.

Sąd Rejonowy przyjął ponadto, że w niniejszym przypadku roszczenie zainteresowanej było przedawnione (uczestnik podniósł zarzut przedawnienia – k. 936).

Wniosek wnioskodawczyni został wniesiony do Sądu w dniu 25.08.2010 r. – we wniosku zainteresowana wniosła o rozliczenie w/w nakładu (k. 2).

Zgodnie z art. 719 k.c. roszczenie użyczającego przeciwko biorącemu do używania o naprawienie szkody za uszkodzenie lub pogorszenie rzeczy, jak również roszczenia biorącego do używania przeciwko użyczającemu o zwrot nakładów na rzecz oraz o naprawienie szkody poniesionej wskutek wad rzeczy przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy.

Uczestnik wezwał zainteresowaną do opuszczenia przedmiotowej nieruchomości z dniem 16.02.2009 r. (k. 23 akt sprawy o sygn. I C 1143/09 SR w Białymstoku). K. Z. przedmiotowe wezwanie niewątpliwie odebrała z dniem 11.02.2009 r. – gdyż wówczas na nie odpowiedziała (k. 27 akt sprawy o sygn. I C 1143/09 SR w Białymstoku). Zainteresowana nie zastosowała się niezwłocznie do przedmiotowego żądania. Nieruchomość opuściła dopiero w czerwcu 2012 r. (k. 9 akt sprawy o sygn. XI C 1473/12 SR w Białymstoku).

Wypowiedzenia mogą dokonać obie strony umowy. Ze względu na brak ustawowych terminów wypowiedzenia umowy użyczenia zastosowanie znajdzie art. 365¹ k.c.. Gdy przedmiotem użyczenia jest lokal mieszkalny, wskazówką do oceny okresu wypowiedzenia może być per analogiam art. 688 k.c.

Sąd Rejonowy przyjął, że termin określony w art. 719 k.c. należy liczyć od momentu, gdy zainteresowana przestała posiadać przedmiotową nieruchomość w ramach umowy użyczenia, a stała się posiadaczem tej nieruchomości w złej wierze (w tym wypadku zmiana charakteru posiadania mogłoby być uznana niejako jako zwrot rzeczy w zakresie stosunku użyczenia). Okres ten, nawet jeżeliby przyjąć per analogium 3 miesięczny termin wypowiedzenia z art. 688 k.c. upłynął przez wszczęciem niniejszego postępowania.

Również przy założeniu zaś, że w niniejszym przypadku zastosowanie miałby ogólny 10 letni termin zasiedzenia (art. 118 k.c.), liczony od daty poczynienia każdego z nakładów, żądanie zainteresowanej byłoby w większej mierze przedawnione. Co najwyżej przedawnieniem nie byłoby objęte nakłady, które zostały dokonane w związku ze ślubem córki stron (zob. np. zeznania świadka M. Z.).

Sąd Rejonowy uznał też za zasadne twierdzenie uczestnika, że w/w żądanie wnioskodawczyni jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Wnioskodawczyni mieszkała w przedmiotowym domu bez konieczności uiszczania na rzecz zainteresowanego jakiegokolwiek czynszu; poczynione przez nią nakłady znajdowały pokrycie w użytkowaniu przez nią przedmiotowej nieruchomości; były dokonywane z własnej woli zainteresowanej bez konsultowania się z uczestnikiem.

Sąd Rejonowy wskazał ponadto, że wnioskodawczyni domagała się rozliczenia uzyskanych przez uczestnika dotacji unijnych w kwocie 69.023,49 zł (k. 930). Jak wynika z informacji z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (...) Oddziału (...) zainteresowany otrzymał tzw. dopłaty unijne w latach 2004-2014 (pismo – k. 775).

Powyższe żądanie nie zasługiwało, w ocenie Sądu Rejonowego, na uwzględnienie.

Wyłącznie uczestnik prowadził dzielone gospodarstwo rolne – Sąd Rejonowy zatem przyjął, że uzyskiwane środki przeznaczał na cele związane z produkcją rolną (fakt ten nie został zakwestionowany przez wnioskodawczynię – uczestnik okazał Sądowi trofea dotyczące prowadzonego przez niego gospodarstwa). Sąd I instancji podał, że dopłat unijnych nie można uznać za pożytek prawa; dochód zasilający majątek wspólny małżonków. Środki bowiem otrzymane w ramach dopłat unijnych, nie mogą być wykorzystane w dowolny sposób, a jedynie na cele związane z produkcją rolną. Obecnie kwestię dopłat związanych z rolnictwem reguluje m.in. ustawa z dnia 05.02.2015 r. o płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz.U.2015.1551 j.t.). Natomiast w trakcie trwania wspólności majątkowej – m.in. nieobowiązująca już ustawa z dnia 26.01.2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U.2012.1164 j.t.). Warunki otrzymania płatności obszarowej określał art. 7 ustawy z dnia 26.01.2007 r. Sąd Rejonowy powołał się na twierdzenia doktryny i orzecznictwa, z których wynika, że dopłaty unijne mają administracyjno-prawny charakter (Jerzy Bieluk, Dorota Joanna Łobos-Kotowska, Komentarz do art. 7 ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, LEX). Z tego też powodu nie można ich nazwać pożytkami prawa cywilnego. Są one powiązane z osobą producenta rolnego i ukierunkowane na konkretny cel (uzasadnienie postanowienia Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 15.11. 2010 r., sygn. akt II Ca 731/10).

Sąd Rejonowy zauważył też, że jeżeli gospodarstwo rolne stron byłoby użytkowane przez osobę trzecią, to właśnie tej osobie należne byłyby dopłaty bezpośrednie, a nie właścicielom.

Sąd Rejonowy uznał, że dotacje unijne mogłyby zostać rozliczone w niniejszym postępowaniu, gdyby okazało się, że pobiera je osoba nie zajmująca się produkcją rolną i przeznacza te środki na cele z tą produkcją niezwiązane.

Orzekając o kosztach sądowych Sąd Rejonowy uznał, że strony powinny w nich partycypować stosownie do swych udziałów w majątku wspólnym, albowiem udziały te odzwierciedlają ich stopień zainteresowania rozstrzygnięciem sprawy (art. 520 § 1 kpc).

Wydatki w mniejszej sprawie wyniosły 24.656,41 zł. Zostały one uiszczone przez R. Z. do kwoty 4.600 zł. W pozostałym zakresie zostały pokryte tymczasowo przez Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy cofnął udzielone wnioskodawczyni zwolnienie od kosztów sądowych, uzasadniając to faktem, że z dniem uprawomocnienia się postanowienia uzyska ona bardzo wartościowy majątek i nie będzie mogła być uznana za osobę ubogą; dodatkowo w okresie 3 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia dostanie ona dopłatę od byłego męża (art. 110 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28.07.2005 r. - Dz.U.2014.1025 j.t.).

Sąd I instancji nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od R. Z. kwotę 7728,20 zł, zaś od K. Z. kwotę 12.328,02 zł z tym, że kwotę tę ściągnął z roszczenia zasądzonego w pkt. 4 niniejszego postanowienia tytułem nieuiszczonych wydatków w sprawie (art. 113 ust. 1 pkt. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Oplata od wniosku wyniosła 1.000 zł. Nie została ona uiszczona – wobec tego Sąd I instancji nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od R. Z. i K. Z. kwoty po 500 złotych tytułem opłaty od wniosku.

O pozostałych kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, Sąd Rejonowy orzekł w myśl art. 520 § 1 k.p.c., stwierdzając, iż zainteresowani poniosą je we własnym zakresie.

Apelację od powyższego postanowienia wniosła wnioskodawczyni K. Z. .

Wnioskodawczyni zaskarżyła powołane postanowienie w części, a mianowicie w pkt 6 oddalającym wniosek w pozostałym zakresie, tj. w zakresie oddalonego wniosku o:

- ustalenie, że wnioskodawczyni poczyniła nakład z majątku osobistego na majątek uczestnika postępowania położony przy ul. (...) w C. w kwocie 71.771/00 zł

- rozliczenie dotacji unijnych w kwocie 69.023A9 pobranych wyłącznie przez uczestnika postępowania i zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz

wnioskodawczyni połowy tej kwoty tj. 34.511,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności

- oraz w pkt 9 w zakresie nakazania pobrania od K. Z. na rzecz Skarbu Państwa kwoty ponad 2.328,02 zł.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła:

I. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego. polegające na subiektywnej i 'wybiórczej ocenie materiału dowodowego. a przy tym naruszenie zasad doświadczenia życiowego polegające na:

1) ustaleniu, że wniosek wnioskodawczyni o rozliczenie jej nakładów z majątku osobistego na majątek osobisty uczestnika postępowania nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem:

a) "na podstawie zebranego materiału dowodowego nie sposób ustalić, które nakłady dokonane przez zainteresowaną a oszacowane przez biegłego - ze swojej istoty zasługują na uwzględnienie przy uwzględnieniu charakteru posiadania przez zainteresowaną przedmiotowej nieruchomości - a więc czy były konieczne lub użyteczne - a do tego uzasadnione. Wnioskodawczyni nie wykazała tych okoliczności", dodatkowo sąd wskazał, że do niektórych nakładów doszło z winy wnioskodawczyni (dot. rozmrożenia instalacji), bowiem tak zeznali świadkowie W. K. i Z. K. oraz J. A. (2) podczas gdy:

- biegły J. J. w swojej opinii nie uwzględnił nakładów, które były dokonywane w ramach zwykłego użytkowania budynku, a zatem nakładów, które mieszczą się w definicji "zwykłych kosztów utrzymania rzeczy używanej", oszacował jedynie nakłady podnoszące wartość nieruchomości, użytkowe, zatem kwestia charakteru nakładów została wyjaśniona w opinii biegłego,
- wnioskodawczyni przedstawiła wykaz dokonanych nakładów, dowody potwierdzające ich wykonanie, co też potwierdził sąd, natomiast charakter i kwalifikacja dokonanych nakładów winien ustalić sąd na podstawie całokształtu okoliczności sprawy;
- sąd uznał za wiarygodne twierdzenia świadków W. K. i Z. K., podczas gdy świadkowie ci nigdy nie byli na nieruchomości w okresie, gdy zamieszkała na niej wnioskodawczyni, zatem ich zeznania są niewiarygodne, podobnie dowodem na rzekome rozmrożenie instalacji nie mogą być zeznania J. A. (1), bowiem usuwała ona usterkę kaloryfera, nie mógł jednoznacznie stwierdzić, że doszło do rozmrożenia instalacji,

b) "roszczenie zainteresowanej było przedawnione", podczas gdy wnioskodawczyni dokonała zwrotu rzeczy w czerwcu 2012 roku, tj. w toku sprawy o podział majątku wspólnego, w której ostatecznie ~było rozstrzygane roszczenie o rozliczenie nakładów, które także były zgłoszone w sprawie niniejszej

1. uznanie, że wniosek o rozliczenie dopłat unijnych pobranych przez uczestnika postępowania nie może zostać uwzględniony bowiem "wyłącznie uczestnik postępowania prowadził gospodarstwo rolne - należy więc przyjąć, że uzyskiwane środki przeznaczał na cele związane z produkcją rolną", za dowód sąd uznał trofea i nagrody okazane przez uczestnika oraz z u wagi na to, że

dopłat unijnych nie można uznać za pżytek prawa, bowiem dochody nie mogą być wykorzystywane w dowolny sposób, a jedynie na cele związane z produkcją rolną podczas gdy:

- takie ustalenia sądu są dowolne me poparte materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie,
- uczestnik postępowania w żaden sposób me wykazał na jakie cele przeznaczył dotacje unijne, zatem sąd zupełnie bezpodstawnie uznał , że zostały one spożytkowane na cele rolnicze,
- trofea i nagrody uczestnik postępowania otrzymywał za hodowlę zwierzęcą, a nie za uprawy rolnicze, dopłaty w ramach jednolitej płatności obszarowej są przyznawane głównie na podstawie zgłoszonej powierzchni upraw,
- brak jest ustawowego obowiązku przeznaczania dopłat obszarowych ((...)) na cele rolnicze, dotacje te służą rolnikowi za wykazanie obszaru zasiewów, nie są obwarowane obowiązkiem dokumentowania na jakie cele zostały spożytkowane. w przeciwieństwie do innych dopłat unijnych,
- brak jest przepisów oraz stanowiska doktryny czy jednolitego stanowiska orzeczniczego, że dotacje unijne obszarowe nie stanowią pożytku z rzeczy czy też nie mogą być rozliczane na podstawie art. 567 § 3 kpc W zw. z art. 686 kpc.
- w kontekście sprawy niniejszej takie stanowisko sądu jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, albowiem uczestnik postępowania przez 25 lat uprawiał całą nieruchomość, przez wszystkie lata czerpał z niej pożytki naturalne i cywilne tym samym zdobywając dochody chociażby na zakup mieszkania, czerpał różnego rodzaju dotacje, l" tym dotacje obszarowe uzyskując kwotę prawie 70.000 zł pozbawiając wnioskodawczynię jakiegokolwiek dochodu ze swojej części oraz aprobując , że K. Z. należy się jedynie kwota 5.549,70 zł wynagrodzenia za korzystanie przez uczestnika z jej części gospodarstwa.
- gdyby dotacje obszarowe nie były rozliczane jako pożytki według udziałów współwłaścicieli, to posiadacz całej nieruchomości byłby wzbogacony względem pozostałych współwłaścicieli nie tylko o pobrane pożytki naturalne z całości gruntu, ale także o pożytki cywilne- ponad swój

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 713 kc w zw. z art. 753 § 2 kc poprzez oddalenie wniosku wnioskodawczyni o zwrot

uzasadnionych nakładów poczynionych przez K. Z. na majątek osobisty uczestnika postępowania, podczas gdy:

- nakłady wykonane przez wnioskodawczynię i oszacowane przez biegłego J. J. znacząco podwyższyły wartość nieruchomości uczestnika postępowania, zatem po stronie K. Z. doszło do zubożenia, natomiast po stronie uczestnika R. Z. doszło do przysporzenia,
- nakłady dokonane przez wnioskodawczynię miały na celu nadanie właściwości podnoszącej funkcjonalność rzeczy, były także czynione z korzyścią użyczącego , o czym bezpośrednio świadczy chociażby stwierdzenie biegłego, że podniosły wartość nieruchomości,
- nakłady te były też czynione zgodnie z prawdopodobną wolą uczestnika postępowania albowiem gdyby uczestnik sam zajmował tę nieruchomość, także czyniłby tego typu nakłady użytkowe,

- wnioskodawczyni dokonując te czynności zaspokoiła obowiązek zachowania należytej staranności, odpowiadającej prawdopodobnemu zachowaniu się uczestnika postępowania w sytuacji, gdyby sam dokonywał tych nakładów,
- uczestnik był świadomy dokonywania tych nakładów i nie sprzeciwił się ich dokonywaniu,

III.

III. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 719 kc poprzez błędną jego wykładnię i uznanie, że wyrażony w tym przepisie "zwrot rzeczy" można interpretować jako wygaśnięcie stosunku użyczenia, podczas gdy brak jest jakiegokolwiek podstawy, aby "zwrot rzeczy" interpretować inaczej niż poprzez fizyczne opuszczenie nieruchomości, odzyskanie władztwa nad rzeczą przez właściciela.

IV. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 5 kc poprzez uznanie, że roszczenie wnioskodawczyni o rozliczenie nakładów było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy:

- wnioskodawczyni w czasie zamieszkiwania uiszczała wszelkie opłaty eksploatacyjne, także w zakresie dokonywania ogrzewania budynku, tym samym opłaty te nie obciążały uczestnika postępowania;
- wnioskodawczyni na wspomnianej nieruchomości zamieszkiwała wraz z dziećmi stron i poza koniecznością opieki nad nimi, wykonywania obowiązków zawodowych, zajmowała się także domem i dokonywaniem nakładów, które w konsekwencji doprowadziły do wzbogacenia po stronie uczestnika postępowania,
- w kontekście zasad współżycia społecznego należy także zwrócić uwagę na całokształt okoliczności oraz chociażby fakt, że wnioskodawczyni korzystała z nieruchomości uczestnika, ale uczestnik korzystał z całego majątku wspólnego, dzięki czemu mógł zdobywać wyróżnienia i nagrody oraz niewątpliwie wysokie dochody, skoro zakupił mieszkanie w bloku nie korzystając z kredytu,

V. naruszenie przepisów postępowania mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie art. 567 § 3 kpc w zw. z art. 686 kpc poprzez oddalenie wniosku o rozliczenie pożytków z rzeczy \Al postaci dotacji unijnych pobranych przez uczestnika postępowania, podczas gdy sąd jest obowiązany rozliczyć dochody z rzeczy pobrane wyłącznie przez jednego ze współwłaścicieli, zgodnie z udziałami w rzeczy pozostałych współwłaścicieli,

VI. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz uznanie, że wnioskodawczyni winna zwrócić połowę kosztów sądowych z II \-"agi na zmianę okoliczności motywowanych do zwolnienia od kosztów sądowych. podczas gdy wnioskodawczyni w dalszym ciągu utrzymuje się z niskiego wynagrodzenia, od 2012 roku wynajmuje stancje, kwota kosztów wyliczonych w sprawie jest znacząco wysoka. wnioskodawczyni ze spłaty chciałaby zapewnić sobie warunki bytowe, tym bardziej, że spieniężenie jednej nieruchomości będzie odroczone w czasie.

Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawczyni wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia i ustalenie, że uczestniczka postępowania poczyniła nakład z majątku osobistego na majątek osobisty uczestnika postępowania położony w C. przy ul. (...) w kwocie 71.771 zł oraz zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwoty 71.771,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności,

2. zmianę zaskarżonego postanowienia i ustalenie, że uczestnik postępowania pobrał pożytki cywilne ze wspólnego gospodarstwa w łącznej kwocie 69.023,49 zł oraz zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwoty 34.511,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności,

a ewentualnie o zmianę pkt 2 i podwyższenie ustalonej kwoty uzyskanych pożytków przez uczestnika postępowania z majątku wspólnego do kwoty 80.922,89 zł oraz zmianę pkt 5 poprzez podwyższenie zasądzonej od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwoty do kwoty 40.061,45 zł płatnej/ terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami , w przypadku uchybienia terminowi płatności,

3.zmianę pkt 9 poprzez obniżenie kwoty zasądzonej od K. Z. na rzecz Skarbu Państwa z kwoty 12.328,02 zł do kwoty 2.328,02 zł

4.zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni zwrotu połowy opłaty sądowej od apelacji,

5.stwierdzenie. że zainteresowani ponoszą we własnym zakresie koszty postępowania odwoławczego związane ze swym udziałem w sprawie.

Sąd Okręgowy zważył ,co następuje :

Wbrew zarzutom apelacji Sądowi Rejonowemu nie można zarzucić sprzeczności istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Przeciwnie ustalenia tego sądu są prawidłowe ,oparte na wszechstronnym rozważeniu wszystkich dowodów zebranych w sprawie , są logiczne , nie naruszają zasad doświadczenia życiowego , a zatem odpowiadają one zawartej w przepisie art. 233§1 kpc zasadzie swobodnej oceny dowodów. Oceniając dowody w sprawie , Sąd Rejonowy nie przekroczył ram swobodnej oceny dowodów wyznaczonych wymaganiami prawa procesowego . Ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne.

Przechodząc do kwestii nie uwzględnienia przez Sąd Rejonowy wniosku K. Z. o rozliczenie jej nakładu z majątku osobistego na majątek osobisty uczestnika postępowania wskazać należy , iż sąd I instancji poczynił w tej mierze zarówno prawidłowe ustalenia faktyczne , jak i nie dopuścił się zarzucanego w apelacji naruszenia prawa materialnego w postaci art. 713 kc w związku z art. 753 §2 kc . Jedyne Sąd Okręgowy nie zgadza się z oceną sądu I instancji dotyczącą kwestii przedawnienia roszczenia o zwrot nakładów , co jednakże nie ma wpływu na trafne rozstrzygnięcie w zakresie braku podstaw do rozliczenia powyższych nakładów .

Wskazać należy , iż kwestionując ustalenia faktyczne sądu I instancji , jak i zarzucając sądowi naruszenie przepisów prawa materialnego dotyczących użyczenia ,apelująca nie polemizuje z trafnym ustaleniem Sądu Rejonowego , iż w czasie czynienia nakładów na nieruchomości uczestnika postępowania zainteresowanych łączyła umowa użyczenia . Przypomnieć należy , że K. Z. jeszcze w czasie trwania małżeństwa w 1986 roku zamieszkała wraz z dziećmi w domu stanowiącym majątek osobisty uczestnika postępowania i wymieniła zamki w drzwiach wejściowych uniemożliwiając korzystanie z domu przez uczestnika postępowania . Od (...) roku zainteresowanych nie łączyła już wspólność ustawowa małżeńska . Z biegiem lat uczestnik postępowania z uwagi na wspólne małoletnie dzieci zaaprobował ten stan , co zasadnie zarówno Sąd Rejonowy rozpatrujący niniejszą sprawę , jak i sądy rozpatrujące pozwy R. Z. o

zapłatę za bezumowne korzystanie / w sprawach I C 1143 , II Ca 446/10 , XI C 1473/12/ uznały za przejaw zawartej konkludentnie umowy użyczenia . Umowa ta trwała od 1986 roku do skutecznego wypowiedzenia jej przez uczestnika postępowania z dniem 11.02. 2009 roku , a więc około 23 lata . Wnioskodawczyni po wypowiedzeniu umowy użyczenia wydała uczestnikowi postępowania przedmiot umowy w czerwcu 2012 roku . Powyższe niekwestionowane przez apelującą ustalenia prowadzą do wniosku , iż oceniając zasadność żądania wnioskodawczyni w przedmiocie zwrotu jej nakładów poczynionych na nieruchomości położoną w C. (...) przy ul. (...) należało odwołać się do stosunku obligacyjnego w postaci umowy użyczenia , który łączył czyniącą nakłady z właścicielem nieruchomości , co też zasadnie uczynił Sąd Rejonowy.

Mając na uwadze powyższe wskazać należy , iż zgodnie z przepisem art. 713 kc biorący do używania ponosi zwykle koszty utrzymania rzeczy użyczonej , odnośnie zaś innych wydatków lub nakładów na rzecz stosuje się odpowiednio przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia , które nakładają na gestora w miarę możliwości obowiązek zawiadamiania osoby , której sprawę się prowadzi , i stosownie do okoliczności biorący powinien albo oczekiwać zleceń , albo prowadzić sprawę dopóty dopóki osoba ta sama nie będzie mogła się nią zająć / art. 753 kc/ , natomiast potwierdzenie osoby , której sprawa była prowadzona , nadaje prowadzeniu sprawy skutki zlecenia / art. 756 kc/.Uprawnienie do zwrotu uzasadnionych nakładów ma stosownie do treści art. 753§2 kc prowadzący cudzą sprawę bez zlecenia , jeżeli działał zgodnie ze swoimi obowiązkami . Sąd Okręgowy nie ma wątpliwości , iż wnioskodawczyni nie dopełniła podstawowego obowiązku prowadzącego cudze sprawy bez zlecenia tj. obowiązku zawiadomienia w miarę możliwości osoby , której sprawy się prowadzi o zamiarze czynienia nakładów na nieruchomość . Wnioskodawczyni znała byłego męża , zamieszkiwał on na tej samej ulicy , w tej samej miejscowości , a zatem istniała możliwość zawiadomienia go o czynionych nakładach na nieruchomość jeszcze przed podjęciem działania w cudzej sprawie . Taki obowiązek istniał tym bardziej , że rozważając regulację przepisu art. 716 kc dotyczącą umowy użyczenia wnioskować można , iż wszelkie zmiany i ulepszenia rzeczy użyczonej wymagają zgody użyczającego , ponieważ konsekwencją braku zgody może być uznanie za działanie niezgodne z umową , a tym samym daje użyczającemu prawo żądania zwrotu rzeczy . Biorący w użyczenie nie ma zatem pełnej swobody przy dokonywaniu nakładów i wydatków na rzecz , wręcz przeciwnie – ma obowiązek ich konsultacji z użyczającym . Reasumując - rozważając zasadność wniosku o zwrot nakładów poczynionych przez biorącego rzecz w użyczenie /prowadzącego cudzą sprawę bez zlecenia / należałoby ustalić , czy osoba ta czyniąc nakłady działała w celu przysporzenia korzyści przede wszystkim komodantowi , nie zaś sobie , czy dokonała zawiadomienia komodanta o zamiarze poczynienia nakładów i oczekiwała na zlecenia ze strony tego podmiotu , kierowała się rzeczywistą względnie prawdopodobną wolą tego podmiotu co do ulepszeń rzeczy , dołożyła należytej staranności i złożyła rachunek z poczynionych nakładów .Powyższych kwestii wnioskodawczyni w sprawie nie wykazała , wręcz przeciwnie okoliczności ujawnione w sprawie wskazują ,że wymieniła ona zamki nie wpuszczając właściciela do domu / choć ten był o wiele za duży , jak na potrzeby jej i dzieci / , nie zawiadamiała go o czynionych nakładach , nie oczekiwała na jego zlecenia , nie kierowała się jego wolą . Po poczynieniu nakładów uczestnik nie wyraził również na nie zgody , o czym świadczy jego stanowisko w niniejszej sprawie i w sprawach o zapłatę za bezumowne korzystanie . Brak takiej zgody należy interpretować jako działanie niezgodne z umową użyczenia , a to z kolei oznacza brak uprawnień do żądania zwrotu nakładów . Niekwestionowane przyjęcie ,że strony łączyła długoletnia umowa użyczenia , konsekwencją czego jest stosowanie w zakresie żądania zwrotu nakładów art. 753§2 kc dotyczącego prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia powoduje ,że bezprzedmiotowe są te zarzuty apelacji , w oparciu o które wnioskodawczyni stara się wykazać ,że poczyniła nakłady zwiększające wartość nieruchomości , przez co po stronie uczestnika doszło do przysporzenia , a po stronie wnioskodawczyni do zubożenia . Charakter nakładów / w tym zwiększający wartość nieruchomości / nie ma bowiem znaczenia , podobnie , jak fakt przysporzenia – podstawą rozliczeń są bowiem w/w przepisy , a nie przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia .

Na marginesie jedynie należy wskazać / choć te ustalenia w świetle powyższych wywodów nie mają znaczenia w sprawie / , że Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił materiał dowodowy dotyczący czynienia nakładów , w tym np. wymiany grzejników z uwagi na ich rozsadzenie z uwagi na niedopatrzenie wnioskodawczyni . Fakt ten poza świadkami potwierdziła sama wnioskodawczyni w sprawie V RC 1134/88 Sądu Rejonowego w Białymstoku o zniesienie wspólności ustawowej małżeńskiej .

Rację ma jedynie apelująca / choć nie może to przełożyć się na wynik apelacji/ ,że Sąd Rejonowy niezasadnie uznał ,iż roszczenie o zwrot nakładów jest przedawnione. Przedawnienie istotnie zaczęło biec od daty faktycznego zwrotu rzeczy , a zatem od czerwca 2012 roku , podczas gdy wniosek o zwrot nakładów złożony był jeszcze przed tą datą i popierany w trakcie niniejszego postępowania . Do przedawnienia niniejszego roszczenia należy stosować art. 719 kc przewidujący roczny termin od dnia zwrotu rzeczy używanej .

Brak jest też podstaw do rozważania , czy zwrot nakładów sprzeczny byłby z zasadami współżycia społecznego z uwagi na zachowanie się wnioskodawczyni , gdyż nie ta norma ogólna była podstawą oddalenia wniosku w tym zakresie .

Przechodząc do zarzutów dotyczących nie rozliczenia przez Sąd Rejonowy kwoty 69.023,49 złotych z tytułu pobranych przez uczestnika postępowania dopłat unijnych należnych z tytułu uprawy wspólnego gospodarstwa rolnego w latach 2005-2014 wskazać należy , iż również w tym przypadku nie doszło ani do sprzecznych z materiałem dowodowym ustaleń sądu , ani do naruszenia przepisów prawa procesowego w postaci art. 567 §3 kpc w zw. z art. 686 kpc . Sąd Okręgowy podziela stanowisko zaprezentowane przez Sąd Rejonowy , iż w okolicznościach niniejszej sprawy wnioskodawczyni nie należy się zwrot kwoty odpowiadającej połowie pobranych dopłat.

Przede wszystkim przypomnieć trzeba, że zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Ponadto w postępowaniu o podział majątku wspólnego, poza rozliczeniem nakładów i wydatków poczynionych tak z majątku wspólnego na majątek osobisty, jak i z majątku osobistego na majątek wspólny w czasie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej, następuje także rozliczenie nakładów i wydatków dokonanych przez każde z małżonków (lub byłych małżonków) w okresie od ustania wspólności do chwili podziału. Podstawę dokonywania tych rozliczeń stanowią przepisy art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 686 k.p.c. W postępowaniu działowym Sąd dokonuje rozliczeń z tytułu posiadania przedmiotów należących do majątku objętego wspólnością, pobranych pożytków i innych przychodów, a także poczynionych na ten majątek nakładów i spłaconych długów w okresie między ustaniem wspólności, a dokonaniem podziału majątku wspólnego (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2009 roku, II CSK 390/08, Lex 490512; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 roku, IV CSK 93/11, Lex 1102266; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 roku, III CZP 86/13, Lex 1448745).

Wymaga podkreślenia, że powołanych wyżej orzeczeniach Sąd Najwyższy zajął stanowisko, zgodnie z którym w sprawie o podział majątku wspólnego podlegają również rozliczeniu, pobrane przez jednego z byłych małżonków, a przyznane w ramach wsparcia bezpośredniego oraz z tytułu wspierania gospodarstwa na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, płatności do gruntów rolnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 roku, IV CSK 93/11, Lex 1102266; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 roku, III CZP 86/13, Lex 1448745). Przychylając się do powyższego Sąd Okręgowy akcentuje, że powyższy pogląd znajduje uzasadnienie niezależnie od tego, czy grunty rolne, do których przyznano płatności stanowią majątek wspólny małżonków, czy też majątek osobisty jednego z małżonków, istotnym kryterium pozostaje tu bowiem wspólne posiadanie i prowadzenie działalności rolniczej na tych gruntach przez oboje małżonków.

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że środki finansowe uzyskiwane z tytułu tzw. dopłat unijnych, stanowiły środki należne jedynie uczestnikowi postępowania jako jedynemu producentowi rolnemu gospodarującemu samodzielnie na gruntach stanowiących współwłasność byłych małżonków . Za powyższym wnioskiem przemawia szczegółowa analiza przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 2007 roku o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1164), który to akt prawny znajduje zastosowanie w rozpoznawanej sprawie. Nie kwestionując przyjętego w doktrynie i orzecznictwie poglądu o administracyjnoprawnym charakterze płatności w ramach wsparcia bezpośredniego, podkreślić należy istotę tej instytucji wynikającą ze wskazanej regulacji prawnej, a zwłaszcza kwestię kryteriów określających uprawnienia do uzyskania płatności.

Kluczowe znaczenie w tym względzie ma art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 roku o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Zgodnie z tym przepisem postępowanie w sprawie przyznania jednolitej płatności obszarowej prowadzone jest na wniosek rolnika, który spełnia łącznie następujące przesłanki: posiada w dniu 31 maja danego roku grunty rolne wchodzące w skład gospodarstwa rolnego, o łącznej powierzchni działek rolnych nie mniejszej niż 1 ha, utrzymuje wszystkie grunty rolne zgodnie z normami, tj. w dobrej kulturze przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska przez cały rok kalendarzowy, w którym został złożony wniosek, został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Trzeba podkreślić, że dla przyznania płatności istotne pozostaje zatem, czy wnioskodawca faktycznie włada gruntem, przy spełnieniu wymogów kwalifikacyjnych z ustawy. Tym samym wnioskujący nie musi wykazać, że przysługuje mu prawo do gruntu, a jedynie, iż faktycznie posiada w dniu 31 maja objęte wnioskiem grunty rolne i utrzymuje je zgodnie z normami. Uprawnionym do płatności jest więc i właściciel gruntu, gdy grunt nie jest oddany w posiadanie zależne i jest we władaniu właściciela, jak i dzierżawca gruntu rolnego oraz posiadacz samoistny i zależny bez tytułu prawnego.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy słusznie uznał, iż dopłaty unijne są powiązane z osobą producenta rolnego i ukierunkowane na konkretny cel. Wskazać należy, że dla przyznania tych płatności kluczowe znaczenie ma wyłącznie to, czy wnioskodawca faktycznie włada i rolniczo użytkuje dany grunt, niezależnie od posiadania przez niego (lub nie) określonego tytułu prawnego w rozumieniu przepisów prawa rzeczowego. Pogląd ten był już wielokrotnie wyrażany w judykaturze, vide: wyrok NSA z dnia 4 czerwca 2009 roku, II GSK 10012/08, Lex 563485; wyrok WSA w Łodzi z dnia 17 kwietnia 2009 roku, II SA /Łd172/09, Lex 550508; wyrok WSA w Opolu z dnia 25 lutego 2009 roku, I SA/Op 387/08, Lex 531101.

Ponadto trzeba zaznaczyć, że przez przyjęte w art. 7 ust. 1 pkt. 1 ustawy pojęcie posiadania gruntów rolnych rozumie się faktyczne władanie tymi gruntami, a to z tego względu, że celem płatności (dopłat) jest dofinansowanie do produkcji rolnej, pomoc rolnikom, którzy faktycznie użytkują będące w ich posiadaniu grunty rolne, a nie tylko są formalnymi posiadaczami gruntów, co do których wnioskuje o dopłaty. Zatem, aby zostać beneficjentem pomocy w ramach mechanizmu bezpośredniego wsparcia nie wystarczy być posiadaczem działek rolnych w rozumieniu Kodeksu cywilnego, ale należy je również rolniczo użytkować. Oceny, czy wnioskodawcy przysługuje w świetle przepisów art. 7 ust. 1 i ust. 2 ustawy wnioskowana płatność do będących w jego posiadaniu gruntów należy dokonywać biorąc pod uwagę definicje pojęcia "rolnik" i "działalność rolnicza" sformułowane w art. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r. ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia dla rolników oraz zmieniającego rozporządzenia (EWG) nr 2019/93, (WE) nr 1452/2001, (WE) nr 1453/2001, (WE) nr 1454/2001, (WE) nr 1868/94, (WE) nr 1251/1999, (WE) nr 1254/1999, (WE) nr 1673/2000, (EWG) nr 2358/71 i (WE) nr 2529/2001 (Dz. U.UE.L.2003.270.1)" dalej rozporządzenie 1782/2003. Zgodnie z definicją zapisaną w ww. przepisie "rolnik" oznacza osobę fizyczną lub prawną, bądź grupę osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, których gospodarstwo znajduje się na terytorium Wspólnoty, określonym w art. 299 Traktatu, oraz które prowadzą działalność rolniczą. Z kolei „działalność rolnicza” oznacza produkcję, hodowlę lub uprawę produktów rolnych, włączając w to zbiory, dojenie, chów zwierząt oraz utrzymywanie zwierząt dla celów gospodarczych, lub utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej zgodnej z ochroną środowiska (por. wyrok NSA w Warszawie z dnia: 18 lipca 2012 roku, II GSK 932/11, Lex nr 1244872; z dnia 7 marca 2012 roku, II GSK 87/11, Lex nr 1137971).

Odnosząc powyższe uwagi do niniejszej sprawy należy stwierdzić, że tylko uczestnik postępowania tak określone kryteria uprawniające do przyznania płatności spełniał, w przeciwieństwie do wnioskodawczyni, która poczynając od maja 1986 roku nie przebywała na gospodarstwie rolnym i nie pracowała na nim. Jak wykazało przeprowadzone postępowanie dowodowe wnioskodawczyni zamieszkiwała od maja 1986 roku oddzielnie z mężem, w domu stanowiącym majątek osobisty uczestnika, zaś uczestnik przez ostatnie 30 lat prowadził przedmiotowe gospodarstwo rolne sam, ewentualnie wynajmując siłę roboczą. Fakt prowadzenia gospodarstwa rolnego jedynie przez uczestnika postępowania i brak zaangażowania w prace na gospodarstwie rolnym przez wnioskodawczynię nie był przez

nią kwestionowany . Wynikał on z głębokiego konfliktu małżeńskiego . Wnioskodawczynie chcąc uzyskać połowę otrzymanych dopłat rolniczych twierdzi w apelacji , iż Sąd Rejonowy bez oparcia w dowodach przyjął , iż dopłaty te zużyte zostały na cele prowadzenia produkcji rolnej . W sprawie było oczywistym i niekwestionowanym , iż uczestnik postępowania uprawiał gospodarstwo , hodował konie , odnosił sukcesy hodowlane , a zatem istniała konieczność przeznaczania środków na paliwo , środki ochrony roślin , maszyny , nawozy. Odniesienie korzyści procesowych z twierdzenia , iż dopłaty zostały zaoszczędzone lub przeznaczone np. na zakup mieszkania wymagałoby udowodnienia w/w twierdzeń przez stronę czerpiącą korzyści procesowe z wykazania powyższych tez. Wnioskodawczynie nie wykazała jednakże , by środki z dopłat zużyte zostały przez uczestnika postępowania niezgodnie z ich celem , a zatem nie na potrzeby gospodarstwa lub na utrzymanie uczestnika postępowania lub też, by oszczędności środków pochodzących z dopłat istniały w dacie orzekania .

Za oddaleniem wniosku o rozliczenie dopłat unijnych w specyficznych okolicznościach niniejszej sprawy , gdzie podział majątku wspólnego następuje po 30 latach od zniesienia wspólności ustawowej małżeńskiej , przemawia i to ,że wnioskodawczynie uzyskała w wyniku żądania rozliczenia pożytków pobranych przez uczestnika ze wspólnego gospodarstwa rolnego kwotę 5549, 70 złotych . Kwota pożytków obliczona została przez biegłą K. W. w wysokości 11.889, 40 złotych na podstawie hipotetycznego czynszu dzierżawnego , który mógłby być pobierany za przedmiotowe gospodarstwo rolne w przypadku jego wydzierżawienia. Skoro wnioskodawczynie zasądzono kwotę tytułem pobranych pożytków z gospodarstwa / wysokości tej kwoty wnioskodawczynie ostatecznie nie skarżyła/ , jako równowartości czynszu dzierżawnego , jaki uzyskiwałyby wydzierżawiając swój udział , to siłą rzeczy w przypadku dzierżawy dopłaty unijne przysługiwałyby dzierżawcy , jako producentowi rolnemu faktycznie użytkującemu gospodarstwo . Sąd Rejonowy zasadnie położył nacisk na to ,że normalny dochód , jaki przynosi gospodarstwo rolne , jest przede wszystkim wynikiem pracy i starań rolnika użytkującego to gospodarstwo . Po zniesieniu wspólności dochód uzyskany w wyniku pracy jednego małżonka , nie może już dawać korzyści drugiemu z nich.

Stąd też Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do rozliczenia dopłat unijnych pobranych przez uczestnika postępowania po zniesieniu wspólności .

Niezasadna okazała się też apelacja w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Wnioskodawczynie twierdziła , iż brak było podstaw do cofnięcia jej zwolnienia od kosztów , bowiem nadal utrzymuje się z niskiej emerytury , od 2012 roku wynajmuje stancje , ze spłaty wnioskodawczynie chciałyby zapewnić sobie warunki bytowe , a spieniężenie nieruchomości będzie odroczone w czasie. Również w tym przypadku Sąd Rejonowy nie naruszył art. 233§1 kpc i zasadnie uznał ,że po zakończeniu postępowania brak jest podstaw do uznania , iż wnioskodawczynie nie jest w stanie pokryć kosztów sądowych . Istotnie w wyniku podziału majątku wspólnego wnioskodawczynie uzyskała nieruchomości o znacznej wartości . Cały majątek zainteresowanych ma wartość 1.910.636 złotych , zaś wartość nieruchomości , które przypadły wnioskodawczynie to 922.187,50 złotych. Wnioskodawczynie otrzyma nadto dopłatę w kwocie 40.708 złotych. Powyższe wskazuje , iż brak jest podstaw do nieobciążania jej skredytowanymi przez Skarb Państwa kosztami sądowymi , gdyż pomimo ich znacznej wysokości wnioskodawczynie jest w stanie je pokryć w chwili obecnej .

Mając powyższe na uwadze apelację należało oddalić na mocy art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 520§ 1 kpc .